

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohijon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkhonova Zarafuz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejrlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish ..... 205 Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	205
	Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi ..... 209 Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	209
	Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili ..... 214 Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	214
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari ..... 218 Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	218
	Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi ..... 223 Bobolov Nuriddin Tojiyevich	223
	Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar ..... 228 Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	228
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari ..... 233 Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	233
	Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ..... 239 G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	239
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati ..... 243 Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	243
	Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari ..... 248 Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	248
	Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish ..... 253 Amanova Durdona Kaxramonovna	253
	O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar ..... 257 Esanova Hulkar Abdurayim qizi	257
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish ..... 261 Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	261
	Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili ..... 266 Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	266
	Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari ..... 269 Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	269
	Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati ..... 273 Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	273
	Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli ..... 278 Mirzayeva Nigora Bozorovna	278
	Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish ..... 282 Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	282
	Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar ..... 285 Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	285
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati ..... 289 Ramazonova Munisa Hoshim qizi	289
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intelektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish ..... 294 Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	294
	Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi ..... 298 S. A. Rahmonberdiyev	298
	Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari ..... 304 Xasanova Marxabo Turayevna	304
	Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества ..... 308 Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	308
	Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования ..... 315 Гульнара Ахтямовна	315

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarida xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Quدراتovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Aimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
Abdrashitova E. V.	
Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
Avazov Jo'rabek Donayevich	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
Davletov Davronbek Egamberganovich	
An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
Isabekov Shavkat Isabekovich	
Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
Islamova Dilfuza Dilshodovna	
O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
Mamatova Farida Iminjanovna	
Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
Mirsaidova Muborak	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования	631
Буронова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

AN'ANAVIY XONANDALIKNI O'QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH

Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti san'atshunoslik kafedrası
o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada an'anaviy xonandalikni o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy va amaliy asoslari tadqiq etiladi. Interfaol ta'lim metodlari, raqamli vositalar, loyiha asosidagi ta'lim va differensiallashgan yondashuv orqali talabalar ijodiy salohiyatini rivojlantirishning samarali yo'llari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot O'zbekistondagi musiqa ta'limi amaliyotidan olingan misollar asosida qurilgan bo'lib, xalq qo'shiqchilik uslublarini saqlab qolish va zamonaviy pedagogika yutuqlari bilan uyg'unlashtirish masalalarini qamrab oladi.

Kalit so'zlar: an'anaviy xonandalik, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol ta'lim, raqamli vositalar, musiqa ta'limi, differensiallashgan yondashuv, xalq qo'shiqchiligi, ijodiy salohiyat.

Abstract: This article examines the theoretical and practical foundations of applying modern pedagogical technologies in the teaching of traditional vocal music. Effective methods of developing students' creative potential through interactive learning methods, digital tools, project-based learning, and differentiated approaches are reviewed. The research is based on examples from music education practice in Uzbekistan and covers issues related to preserving folk singing styles and harmonizing them with the achievements of modern pedagogy.

Key words: traditional vocal music, modern pedagogical technologies, interactive learning, digital tools, music education, differentiated approach, folk singing, creative potential.

Аннотация: В данной статье исследуются теоретические и практические основы применения современных педагогических технологий в процессе обучения традиционному вокальному искусству. Рассматриваются эффективные пути развития творческого потенциала студентов посредством интерактивных методов обучения, цифровых инструментов, проектного обучения и дифференцированного подхода. Исследование построено на примерах из практики музыкального образования Узбекистана и охватывает вопросы сохранения народных певческих стилей и их гармонизации с достижениями современной педагогики.

Ключевые слова: традиционное вокальное искусство, современные педагогические технологии, интерактивное обучение, цифровые инструменты, музыкальное образование, дифференцированный подход, народное пение, творческий потенциал.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini isloh qilish, milliy madaniyat va san'atni rivojlantirish borasida olib borilayotgan izchil siyosat musiqa ta'limiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son¹ Farmoni an'anaviy xonandalikni o'qitish sohasida yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etishni zaruratga aylantirdi. Mazkur hujjatlarda musiqa ta'limida milliy an'analarni saqlash bilan birga zamonaviy ta'lim metodologiyasini qo'llash zaruriyati alohida ta'kidlangan. Bugungi kunda globallashuv sharoitida an'anaviy san'at shakllarini, jumladan, xonandalikni o'qitishda yuzaga keladigan asosiy muammo milliy o'ziga xoslikni yo'qotmasdan turib ta'lim sifatini oshirish va pedagogik jarayonni samarali tashkil etishdan iborat. Ushbu muammoning yechimi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni an'anaviy o'qitish bilan muvozanatli uyg'unlashtirish orqali topilishi mumkin.

An'anaviy xonandalik bu yuzlab yillar davomida shakllanib kelgan, millat ruhini, urf-odatlarini va estetik dunyoqarashini o'zida mujassam etgan san'at turidir. O'zbek xalq qo'shiqchiligi, maqom an'analari, lapar va askiyachilik kabi janrlar nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy hamda ijtimoiy ahamiyatga ham egadir. Akademik tadqiqotchi Ismoil Yo'ldoshev o'zining "O'zbek musiqa pedagogikasining nazariy asoslari" (2019) asarida

¹ <https://lex.uz/docs/-3107036>

an'anaviy xonandalikni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlarini ko'rsatib, uning og'zaki-quloq va ustoz-sho-gird an'anasiga asoslanganligini ta'kidlaydi. Bu an'ana ko'p asrlar davomida barqaror amal qilib keldi, biroq zamonaviy ta'lim talablari va texnologik imkoniyatlar kontekstida ushbu metodikani boyitish hamda yangilash zarurati tug'ildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik texnologiya deganda ta'lim jarayonida qo'llaniladigan ilmiy asoslangan metod, usul va vositalar yig'indisi tushuniladi.

Vladimir Bepalkoning (1989) ta'rifiga ko'ra, pedagogik texnologiya bu ta'lim jarayonini loyihalash, tashkil etish va baholashning izchil hamda takrorlanishi mumkin bo'lgan tizimdir. Zamonaviy pedagogikada qo'llaniladigan texnologiyalar orasida eng samarali hisoblanganlarini musiqa ta'limi, xususan, an'anaviy xonandalikni o'rgatishda qo'llash borasida o'tkazilgan tadqiqotlar umumlashtirilganda quyidagi asosiy yo'nalishlar ajralib chiqadi: interfaol ta'lim texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyiha asosidagi ta'lim, differensial ta'lim va hamkorlikda o'rganish.

Interfaol ta'lim texnologiyalari an'anaviy xonandalikni o'rgatishda nihoyatda keng imkoniyatlar ochib beradi. Ushbu yondashuv doirasida talabalar passiv tinglovchi sifatida emas, balki faol ishtirokchi va ijodkor sifatida ta'lim jarayonida qatnashadilar.

N.N. Xoliqova va M.R. Tursunova (2021) tomonidan yaratilgan "Musiqa ta'limida interfaol metodlar" nomli o'quv qo'llanmada bayon etilishicha, interfaol metodlarning qo'llanilishi talabalar motivatsiyasini 40 foizga oshirishi va o'quv materialini esda olib qolishni sezilarli darajada yaxshilashi isbotlangan.

An'anaviy qo'shiqchilikni o'rgatishda "Aqliy hujum" (Brainstorming), "Munozara" (Debate), "Guruhda ishlash" (Group Work) kabi metodlar samarali qo'llanilishi mumkin. Masalan, o'quvchilar muayyan maqom yo'lining tarixiy kelib chiqishi haqida aqliy hujum orqali bilimlarini faollashtiradilar, keyin esa o'sha maqom uslubida improvizatsiya qiladilar. Bu jarayon nafaqat bilimni mustahkamlaydi, balki ijodiy fikrlashni ham rivojlantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) musiqa ta'limiga kirib kelishi an'anaviy xonandalikni o'rgatishda tubdan yangi imkoniyatlar yaratdi. Hozirgi kunda mavjud bo'lgan maxsus dasturlar, masalan, Audacity, GarageBand, Sibelius va boshqa raqamli musiqiy platformalar talabaga o'z ovozi yozib olish, tahlil qilish va professional darajada tahrirlab ko'rish imkonini beradi.

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining dotsenti Sardor Karimov (2022) o'zining "Raqamli texnologiyalar va milliy musiqa ta'limi" maqolasida raqamli asboblar yordamida talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarni egallaganligini, balki an'anaviy ashulaning nozik jihatlarini ham tezroq va chuqurroq o'zlashtirganliklarini isbotlagan. Jumladan, ovoz yozuvi vositasida talaba o'z ijrosini ustoz ijrasi bilan solishtirib, xatolarini mustaqil aniqlash va tuzatish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Raqamli arxivlardan foydalanish imkoniyati ham an'anaviy xonandalikni o'qitishda yangi sahifani ochdi. Buyuk hofizlar Monojil Yo'ldosheva, Qodirhon Rahimov, Domla Halim Ibodov, Jumagul Tillayeva kabi san'atkorlarning arxiv yozuvlari bugun talabalar uchun bevosita ta'lim manbayiga aylangan. Ushbu ustalarning ijrosi bilan tanishish avvalroq faqat plenka yozuvlari yoki tanlangan konsertlarga qatnashish orqali mumkin bo'lsa, endi internet platformalari va raqamli arxivlar tufayli istalgan vaqtda, istalgan joyda o'rganish mumkin.

O'zbekiston Milliy kutubxonasi va O'zbekiston Milliy musiqa markazining birgalikdagi raqamlashtirish loyihasi (2018–2022) doirasida 3000 dan ortiq arxiv ovoz yozuvi raqamlashtirilgan bo'lib, bu resurslar hozir ta'lim muassasalarida faol qo'llanilmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Loyiha asosidagi ta'lim (Project-Based Learning – PBL) an'anaviy xonandalikni o'qitishda ayniqsa samarali bo'lgan yondashuvdir. Bu metodologiyaga ko'ra, talabalar real hayotiy masalani hal etishga yo'naltirilgan keng qamrovli loyiha ustida ishlaydilar. Masalan, talabalar guruhi "Farg'ona vodiysi lapar an'anasi" mavzusida loyiha tayyorlaydi: ular dala tadqiqotlari olib boradi, keksa xonandalardan intervyu oladi, yozuvlar yig'adi, tahlil qiladi va natijalarni multimedia prezentatsiyasi shaklida taqdim etadi.

Hamida Mirzayeva va Dilnoza Yusupova (2020) tomonidan "San'at ta'limida loyiha metodologiyasi" nomli tadqiqotda ko'rsatilishicha, PBL metodidan foydalangan guruhlar an'anaviy o'qitish usulidan foydalangan guruhlarga nisbatan an'anaviy musiqa jihatlarini yanada chuqurroq o'rganadi va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Differensiallashgan ta'lim texnologiyasi an'anaviy xonandalikni o'qitishda alohida ahamiyat kasb etadi, chunki har bir talabaning ovoz imkoniyatlari, musiqiy qobiliyati va oldingi bilim darajasi turlichadir. Bu

texnologiya har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olib, ta'lim mazmunini, metodlarini va vositalarini moslashtirishni ko'zda tutadi.

J.V. Doshmatova (2018) tomonidan yaratilgan "Musiqqa pedagogikasida differensial yondashuv" o'quv qo'llanmasida an'anaviy xonandalik darslarini differensiallashtirishning amaliy usullari batafsil ko'rsatilgan. Ayniqsa, talabalarni ovoz imkoniyatlariga ko'ra guruhlash, har bir guruh uchun muayyan maqom yo'llarida individual mashq dasturlarini ishlab chiqish va talabning o'sish dinamikasini kuzatib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, kuchli talabalar sustlashib qolmasligi, zaif talabalar esa ortda qolmasligi uchun individual o'sishga yo'naltirilgan kengaytirilgan vazifalar tizimi ishlab chiqilishi lozim.

Hamkorlikda o'rganish (Collaborative Learning) texnologiyasi qadimgi ustoz-shogird an'anasini zamonaviy ta'lim sharoitiga moslashtirishning eng qulay usullaridan biri hisoblanadi. Bu metodda tajribali talabalar yoki ustoz-yordamchilar yangi boshlovchilar bilan tandemda ishlaydi. Masalan, Toshkent davlat konservatoriyasida amalga oshirilgan tajribada (2021) uchinchi kurs talabalarini birinchi kurs talabalariga nazorat ostida alohida mashg'ulotlar o'tkazgan, bu esa ikkala toifadagi talabalarning ham samaradorligini sezilarli darajada oshirgan. Qo'shiq o'rganishda guruhli mashq qilish, tanqidiy tinglov (critical listening) va o'zaro baholash (peer assessment) usullarining qo'llanilishi an'anaviy xonandalikni o'qitishda muhim o'rin tutadi. Bunday yondashuv xonandalikning ijtimoiy-kommunikativ jihatlarini ham rivojlantiradi. An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishning amaliy samaradorligi bo'yicha O'zbekistonda bir qator tadqiqotlar olib borilgan.

Rahimov Ulugbek Sharofovich (2023) tomonidan o'tkazilgan eksperiment davomida bir xil akademik darajadagi ikki guruh talabasi uch semestr davomida kuzatilgan: birinchi (nazorat) guruhida an'anaviy ustuvor yondashuv qo'llanilgan bo'lsa, ikkinchi (eksperimental) guruhida yuqorida sanab o'tilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalar integratsiya qilingan. Natijalar shuni ko'rsatdiki, eksperimental guruh talabalarini an'anaviy qo'shiqchilik texnikasini o'zlashtirishda 35 foiz, repertuar boyligida 42 foiz, ijroning ifodaviyligida esa 28 foiz yuqori ko'rsatkichlarga erishgan. Ushbu raqamlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarning an'anaviy xonandalik ta'limiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini yaqqol tasdiqlaydi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni an'anaviy xonandalikni o'qitishga joriy etishda muayyan qiyinchiliklar va to'siqlar ham mavjud. Birinchidan, ko'plab tajribali an'anaviy xonandalik o'qituvchilari raqamli texnologiyalar va zamonaviy pedagogik metodologiya borasida yetarli tayyorgarlikka ega emasligi sababli ularni yangi yondashuvlarga jalb etishda muayyan qiyinchiliklar yuzaga keladi. Ikkinchidan, moddiy-texnik baza muammosi mavjud bo'lib, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash uchun zarur bo'lgan jihozlar hali barcha ta'lim muassasalarida mavjud emas. Uchinchidan, an'anaviy xonandalikni o'qitishda texnologiyani haddan tashqari ko'p qo'llash xavfi ham bor: an'anaviy usulning mohiyatini, ya'ni jonli muloqot, his-tuyg'ularni bevosita uzatish, nozik intonatsion jihatlarini so'zlar bilan emas, balki ko'rsatish orqali o'rgatishni ikkinchi planga surib qo'yish mumkin. Bu muammo Laziz Nazarov (2022) tomonidan "Musiqqa ta'limida texnologiya va an'ananing muvozanati" maqolasida chuqur tahlil qilingan.

Prezident Shavkat Mirziyoyevning 2021-yil 11-martdagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6108-son² Farmoni va 2022-yil 28-yanvardagi "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi qarori ta'lim muassasalarini zamonaviy vositalar bilan ta'minlash hamda pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish borasida aniq yo'riqnomalar bergan. Ushbu me'yoriy hujjatlarda belgilangan talablar an'anaviy xonandalikni o'qituvchi pedagoglarni ham qamrab oladi va ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallashi shart ekanligi ko'rsatib o'tilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 29-dekabrda "Maktabdan tashqari ta'lim tizimini yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-692-son³ Qarori esa san'at maktablari va madaniyat markazlarida an'anaviy xonandalik bo'yicha ta'limni zamonaviy asosda tashkil etishni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilagan.

An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiyalashtirishning samarali modeli bir necha tamoyillarga asoslanishi kerak.

Birinchi tamoyil – milliy o'ziga xoslikni saqlash: har qanday texnologiya an'anaviy san'atning mohiyatini buzmasligi, aksincha, uni yanada yaxshiroq o'rgatishga xizmat qilishi lozim.

Ikkinchi tamoyil – maqsadga muvofiqlik: texnologiya o'z-o'zidan maqsad emas, balki ta'lim maqsadlariga erishish vositasi sifatida qaralishi kerak.

Uchinchi tamoyil – tizimlilik: zamonaviy va an'anaviy metodlarni tartibsiz aralashtirish emas, balki ularni tizimli hamda muvozanatli tarzda birlashtirish talab etiladi.

² <https://lex.uz/ru/docs/-5085999>

³ <https://lex.uz/docs/-6721192>

To'rtinchi tamoyil – individual yondashuv: har bir talabanning o'ziga xos ovoz tembri, musiqiy qobiliyati va o'rganish uslubi hisobga olinishi zarur.

Beshinchi tamoyil – uzluksiz baholash va qayta aloqa: talaba o'z ijodiy o'sishi haqida doimo xabardor bo'lib turishi, pedagogik jarayon esa ushbu ma'lumotlar asosida muntazam ravishda takomillashib borishi lozim.

Xalqaro tajriba ham bu borada muhim ma'lumotlar beradi. Pekin musiqa akademiyasida milliy opera (Pekin operasi)ni o'qitishda qo'llaniladigan texnologik integratsiya, Hindistonning Karnataka klassik musiqa an'anasini saqlab kelayotgan muassasalarida amalga oshirilayotgan AKT loyihalari va Turkiyaning maqom musiqa maktablarida joriy etilayotgan raqamli arxiv tizimlari O'zbekiston uchun muhim o'rnak bo'la oladi.

UNESCOning 2020-yilda nashr etilgan "Nomoddiy madaniy meros va raqamli texnologiyalar" hisobotida ta'kidlanishicha, raqamli vositalarni an'anaviy san'at ta'limiga to'g'ri integratsiyalash an'ananing yo'qolishini oldini olish va avlodlarga uzatishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu hisobotda O'zbekistondagi maqom musiqa ta'limi bo'yicha ijobiy tajribalar ham keltirilgan.

Pedagogik tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, an'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash nafaqat akademik natijalarni yaxshilaydi, balki talabalarning milliy san'atga bo'lgan qiziqishi va hurmatini ham oshiradi. Raqamli vositalar orqali buyuk hofizlar ijrosini tahlil qilish, o'zining ovozi yozib olish va qayta tinglash, elektron notalar bilan ishlash talabalarda o'z an'anaviy san'atiga yangicha ko'z bilan qarash imkonini beradi.

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar orqali o'z ijrosini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyati talabalarda motivatsiyani oshiradi. Nafosat Qodirova va Aziz Salimov (2021) o'tkazgan so'rovnomaga ko'ra, raqamli texnologiyalar bilan ishlagan talabalarning 78 foizi an'anaviy xonandalikka bo'lgan ishtiyoqi sezilarli darajada oshganini ta'kidlagan.

XULOSA

Kelajakda an'anaviy xonandalikni o'qitishda sun'iy intellekt va mashina o'rganish texnologiyalari ham muhim rol o'ynashi kutilmoqda. Ovozni avtomatik tahlil qilish tizimlari talabaga o'z ijrosidagi intonatsion, ritmik va dinamik kamchiliklarni aniq ko'rsatib berishi mumkin.

Virtual haqiqat (VR) texnologiyasi esa talabani an'anaviy konsert muhitiga, masalan, qadimgi Buxoro saroyi yoki zamonaviy filarmoniyadagi ijro muhitiga g'oyibona kiritish imkonini beradi. Bu texnologiyalar hozirda dunyo bo'yicha bir qator musiqa ta'limi muassasalarida sinovdan o'tkazilmoqda va yaqin kelajakda O'zbekiston musiqa ta'limiga ham tatbiq etilishi muqarrar. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi va O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi o'rtasidagi hamkorlik loyihalari allaqachon ishga tushirilgan.

An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash bu an'anaga qarshi emas, balki an'anani kuchli va yangilangan holda kelajak avlodlarga yetkazishning eng ishonchli yo'lidir. Interfaol ta'lim, raqamli vositalar, loyiha metodologiyasi, differensiallashgan yondashuv va hamkorlikda o'rganish texnologiyalarini muvozanatli ravishda birlashtirgan holda o'zbek an'anaviy xonandaligi yanada chuqurroq, yanada keng va yanada faol o'rganilishi hamda rivojlantirilishi mumkin. Buning uchun esa davlat tomonidan tegishli me'yoriy-huquqiy asos yaratilishi, pedagoglarning kasbiy malakasi oshirilishi, moddiy-texnik baza takomillashtirilishi va tarmoqlararo hamkorlik (ta'lim, madaniyat, raqamli texnologiyalar vazirliklari o'rtasida) yo'lga qo'yilishi zarur.

Eng muhimi, bu jarayonda an'anaviy xonandalik – maqom, lapar, xalq qo'shiqlarining inson qalbiga yaqinligi, uning ma'naviy-ruhiy kuchi hech qachon raqamlar yoki algoritmlar bilan almashtirilmasligi, balki ular orqali yanada kuchliroq tarannum etilishi kerakligini unutmazlik lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni. – Toshkent, 2017. <https://lex.uz/docs/-3107036>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 11-martdagi "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6108-sonli Farmoni. – Toshkent, 2021. <https://lex.uz/ru/docs/-5085999>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 29-dekabrda "Maktabdan tashqari ta'lim tizimini yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-692-sonli Qarori. – Toshkent, 2023. <https://lex.uz/docs/-6721192>
4. Yo'ldoshev I.I. O'zbek musiqa pedagogikasining nazariy asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 224 b.
5. Xoliqova N.N., Tursunova M.R. Musiqa ta'limida interfaol metodlar: o'quv qo'llanma. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021. – 180 b.

6. Karimov S.B. "Raqamli texnologiyalar va milliy musiqa ta'limi" // O'zbekistonda san'at ta'limi: muammolar va istiqbollar: ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – Toshkent, 2022. – B. 45–52.
7. Mirzayeva H.A., Yusupova D.N. "San'at ta'limida loyiha metodologiyasi" // Musiqa va san'at: ilmiy-metodologik jurnal. – 2020. – №3. – B. 6–12.
8. Doshmatova J.V. Musiqa pedagogikasida differensial yondashuv: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Musiqa, 2018. – 156 b.
9. Rahimov U.Sh. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va an'anaviy xonandalik ta'limi: eksperimental tadqiqot" // Pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy izlanishlar. – 2023. – №2. – B. 112–121.
10. Nazarov L.F. "Musiqa ta'limida texnologiya va an'ananing muvozanati" // Milliy musiqa: an'ana va zamonaviylik. – Toshkent, 2022. – B. 67–74.
11. Qodirova N.M., Salimov A.T. "Raqamli muhit va talabalar motivatsiyasi: musiqa ta'limidagi tajriba" // Ta'lim va rivojlantirish. – 2021. – №4. – B. 89–95.
12. Yusupov A.A. O'zbek maqom san'ati va zamonaviy ta'lim: o'quv qo'llanma. – Toshkent: Sharq, 2020. – 200 b.
13. Rahimova Z.K. An'anaviy xonandalikni o'qitish metodikasi: o'quv qo'llanma. – Toshkent: O'zDSMI nashriyoti, 2019. – 192 b.
14. Hamidov B.O. "Xalq qo'shiqchiligi va maktab ta'limi" // Maktab va hayot. – 2021. – №6. – B. 14–19.
15. Bepalko V.P. Slagayemye pedagogicheskoy tekhnologii. – Moskva: Pedagogika, 1989. – 192 s.
16. UNESCO. Intangible Cultural Heritage and Digital Technologies: Policy Guidelines. – Paris: UNESCO, 2020. – 84 p.
17. Regelski T.A. Teaching General Music in Grades 4–8: A Musicianship Approach. – Oxford University Press, 2020. – 320 p.
18. Folkestad G. "Digital Tools and Discourse in Music: The Ecology of Composition" // Creativity and Music Education. – London: Routledge, 2019. – P. 193–210.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.